

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ**

**МІЖНАРОДНИЙ ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ
КООПЕРАЦІЇ**

**Пропозиції щодо створення мережі
кредитних спілок на основі бізнес-асоціацій
(наукова записка)**

Київ – 2017

ВСТУП

Кооперативний рух одержав широкий розвиток більш 150 років тому в державах з різними економічними, політичними і соціальними системами, релігійними поглядами та ідеологією. Серед них були Швеція, Італія, Франція, Канада, Великобританія. Родоначальником кооперативної філософії в Європі був Роберт Оуэн. Одиначні кооперативи як альтернатива приватним капіталістичним підприємствам почали виникати ще наприкінці XVIII ст. Із середини XIX ст. почалося збільшення кооперативів у країнах Європи та інших континентів. Основними нормативно-правовими актами, що регулюють кооперативні відносини в Україні є Господарський кодекс, Закон України «Про кооперацію», Закон України «Про споживчу кооперацію», Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» та ін.

Загальне поняття кооперативу міститься у Законі України «Про кооперацію», згідно з яким кооператив - це юридична особа, утворена фізичними та (або) юридичними особами, які добровільно об'єдналися на основі членства для ведення спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб на засадах самоврядування. Кредитні споживчі кооперативи - одна з наймасовіших і найпривабливіших для населення фінансових організацій, складова некомерційну альтернативу банкам. Кредитні споживчі кооперативи - це фінансові кооперативи громадян, і в цій своїй якості вони представляють собою перш за все об'єднання людей, а не об'єднання капіталів, що характерно, наприклад для акціонерних товариств. Членство в кредитному споживчому кооперативі добровільно і відкрито для всіх громадян, пов'язаних спільною роботою або місцем проживання, які побажали створити кредитний споживчий кооператив, користуватися його послугами і готові прийняти на себе відповідні зобов'язання і відповідальність. Пропонується на базі членів існуючих бізнес-асоціацій України створювати мережу кредитних спілок з метою створення конкурентного середовища та зниження процентних ставок.

Діяльність кредитного споживчого кооперативу складається в організації фінансової взаємодопомоги шляхом задоволення потреб пайовиків в послугах заощадження і отримання позик. Право на отримання послуг кредитного споживчого кооперативу мають тільки його члени. Кредитні споживчі кооперативи заохочують заощадження громадян, встановлюючи компенсаційні виплати (відсоток) на заощадження і надаючи з цих заощаджень грошові позики пайовикам. Компенсація за користування позикою (відсоток) встановлюється за погодженням з усіма членами кредитного споживчого кооперативу і є джерелом компенсаційних виплат на заощадження. Дохід, отриманий від надання послуг пайовикам, не стає прибутком кредитної спілки, а розподіляється між пайовиками пропорційно їх заощаджень.

1. Загальні умови створення кредитного кооперативу

Створення кредитної спілки є кропіткою та тривалою діяльністю. Процес створення кредитної спілки при активній участі всіх членів кредитної спілки та інших зацікавлених сторін займає 3+4 календарних місяці, якщо ж участь не є дуже активною, то процес створення кредитної спілки стає більш тривалим та небезпечним для майбутньої кредитної спілки.

До загальних умов, що визначені законодавчою базою України з питань регулювання діяльності кредитної кооперації у сфері господарювання, відносять такі:

- членами кредитного кооперативу можуть бути громадяни, які постійно проживають на території України;

- кредитна спілка є неприбутковою організацією, що заснована громадянами у встановленому законом порядку на засадах добровільного об'єднання грошових внесків з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні інших фінансових послуг.

- кредитна спілка є юридичною особою. Статусу юридичної особи вона набуває з дня її державної реєстрації;

- кредитна спілка діє на основі статуту, який затверджується загальними зборами членів кредитної спілки;

- майно кредитної спілки є її власністю і складається з фондів кредитної спілки, коштів доходу та іншого майна.

Структура процесу побудови кредитної спілки складається з таких етапів:

1. Підготовка документів та проведення установчих зборів.
2. Розробка плану діяльності кредитної спілки.
3. Процедура заснування кредитної спілки.
4. Початок діяльності кредитної спілки.

В процесі створення та впровадження в діяльність кредитної спілки вважається за потрібне участь осіб, які знають економіку, право, бухгалтерію, і які ще до Установчих загальних зборів встигнуть опанувати існуюче законодавство про кредитні спілки і, по можливості, познайомляться з практикою діяльності існуючих кредитних спілок. Ініціативна група здійснює всю необхідну підготовчу роботу по проведенню Установчих зборів кредитної спілки. В першу чергу, така робота полягає в підготовці проектів установчих документів, проведення інформаційної роботи серед населення та залученні необхідної для заснування кредитної спілки кількості людей.

2. Підготовка документів та проведення установчих зборів.

Перед проведенням установчих зборів здійснюється підготовка проекту статуту кредитної спілки, проектів положень про спостережну раду, ревізійну комісію, правління, кредитний комітет.

Установчі Збори повинні прийняти низку обов'язкових рішень, які фіксуються у протоколі зборів. Порядок денний установчих зборів кредитної спілки як правило повинен вирішити наступні питання:

- про обрання голови та секретаря установчих зборів.
- про створення кредитної спілки. За це рішення мають проголосувати не менше 50 чоловік – учасників зборів. Чисельність засновників (членів) кредитної спілки не може бути менше ніж 50 осіб, які відповідно до Закону України «Про кредитні спілки» можуть бути членами кредитної спілки та об'єднані хоча б за однією з таких ознак: мають спільне місце роботи чи навчання або належать до однієї місцевої профспілкової, іншої громадської чи релігійної організації або проживають в одному селі, селищі, місті, районі, області. Членами кредитної спілки можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають на території України, об'єднані хоча б за однією з вищезазначених ознак, мають повну цивільну дієздатність.

- про затвердження статуту кредитної спілки – основного документу, яким керується кредитна спілка в своїй діяльності. Статут кредитної спілки повинен містити:

- назву кредитної спілки, її статус, юридичну адресу;
- склад, порядок утворення і діяльності органів управління спілкою, порядок утворення філій і відділень спілки, їхні повноваження;
- умови і порядок прийому до спілки та вибуття з неї;
- права і обов'язки членів спілки;
- розміри та порядок сплати вступних та членських внесків;
- порядок використання коштів спілки, в тому числі порядок і умови надання кредитів членам спілки, розмір відрахувань та порядок формування фондів, утворюваних спілкою, порядок звітності та контролю;
- порядок припинення діяльності спілки і вирішення майнових питань, пов'язаних з її ліквідацією.

- про обрання органів управління кредитної спілки. Як правило на установчих зборах обирають спостережну раду – в кількості 5 осіб, голову та секретаря спостережної ради, ревізійну комісію у складі 3 осіб, голову та секретаря ревізійної комісії
- про затвердження Положення про спостережну раду, Положення про ревізійну комісію, Положення про кредитний комітет, Положення про Правління кредитної спілки
- про проведення процедури реєстрації кредитної спілки із зазначенням відповідальних осіб та визначення порядку покриття витрат на реєстрацію Протокол установчих зборів підписується головою та секретарем зборів. До протоколу у вигляді додатку додається реєстр осіб, які брали участь в установчих зборах (список засновників) кредитної спілки.

3. Розробка плану діяльності кредитної спілки.

Основними завданнями та заходами по їх досягненню при функціонуванні кредитної спілки мають бути такі:

- стимулювання інвестицій в реальний сектор економіки області шляхом створення механізму акумулювання вільних коштів пайовиків кредитних споживчих кооперативів;
- стимулювання створення малих підприємств пайовиками кредитних споживчих кооперативів з метою подальшого реінвестування коштів кредитних споживчих кооперативів в економіку області;
- розробка організаційно-фінансових механізмів участі кредитних споживчих кооперативів у співфінансуванні проектів розвитку економіки області;
- розробка механізмів представлення інвестиційних проектів кредитних споживчих кооперативів для включення в інвестиційні програми області;
- розробка пакета типових позиково-ощадних послуг, що надаються пайовикам кредитних споживчих кооперативів;
- участь в міжнародних проектах, спрямованих на підтримку, вдосконалення і розвиток кредитної споживчої кооперації;

- надання інформаційної підтримки діяльності кредитних споживчих кооперативів;
- надання сприяння кредитним споживчим кооперативам в наданні земельних ділянок, основних фондів і оборотних коштів для реалізації власних проектів в інтересах своїх пайовиків;
- надання Кредитним Споживчим Кооперативам пільг по оподаткуванню;
- надання кредитні споживчі кооперативи пільгових тарифів і ставок при оплаті або оренді нежитлових приміщень;
- участь кредитних споживчих кооперативів та їх пайовиків в обласних, муніципальних і міжнародних програмах, що реалізуються на території області;
- розробка та впровадження програмного продукту, що забезпечує роботу з пайовиками.

Завдання і заходи Програми розроблені, виходячи з нагальних потреб кредитних споживчих кооперативів в поліпшенні нормативно-правової бази та умов оподаткування, обліку, звітності, фінансово-кредитної підтримки, інформаційному і консультативному обслуговуванню, підготовці та перепідготовці керівників, службовців і пайовиків кредитних споживчих кооперативів. При цьому передбачається створення нових кредитних споживчих кооперативів за трьома основними напрямками: розвиток кредитної споживчої кооперації громадян; розвиток системи іпотечного кредитування; розвиток сільської кредитної кооперації. Реалізація заходів Програми дасть змогу:

- акумулювати кошти громадян і інвестувати їх в економіку регіону;
 - створити додаткові робочі місця;
 - послабити гострі соціальні проблеми;
 - створити альтернативи банківській системі мікрофінансування громадян;
 - організувати надання фінансових послуг в районах, які залишилися без банківського обслуговування.
- розвинути будівельний комплекс області через систему іпотечного кредитування.

4. Процедура заснування кредитної спілки.

Створення кредитної спілки є кропіткою та тривалою діяльністю. Процес створення кредитної спілки при активній участі всіх членів кредитної спілки та інших зацікавлених сторін займає 3+4 календарних місяці, якщо ж участь не є дуже активною, то процес створення кредитної спілки стає більш тривалим та небезпечним для майбутньої кредитної спілки.

Організація ініціативної групи з кількох осіб. Бажано, щоб у ній були люди, які знають економіку, право, бухгалтерію, і які ще до Установчих загальних зборів встигнуть опанувати існуюче законодавство про кредитні спілки і, по можливості, познайомляться з практикою діяльності існуючих кредитних спілок. Ініціативна група здійснює всю необхідну підготовчу роботу по проведенню Установчих зборів кредитної спілки. В першу чергу, така робота полягає в підготовці проектів установчих документів, проведення інформаційної роботи серед населення та залученні необхідної для заснування кредитної спілки кількості людей.

Підготовка документів. Підготовка проекту статуту кредитної спілки, проектів положень про спостережну раду, ревізійну комісію, правління, кредитний комітет.

Проведення установчих зборів. Установчі Збори повинні прийняти низку обов'язкових рішень, які фіксуються у протоколі зборів. Порядок денний установчих зборів кредитної спілки як правило повинен вирішити наступні питання:

1. Про обрання голови та секретаря установчих зборів.

2. Про створення кредитної спілки. За це рішення мають проголосувати не менше 50 чоловік – учасників зборів. Чисельність засновників (членів) кредитної спілки не може бути менше ніж 50 осіб, які відповідно до Закону України «Про кредитні спілки» можуть бути членами кредитної спілки та об'єднані хоча б за однією з таких ознак: мають спільне місце роботи чи навчання або належать до однієї місцевої профспілкової, іншої громадської чи релігійної організації або проживають в одному селі, селищі, місті, районі, області. Членами кредитної спілки можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають на території України, об'єднані хоча б за однією з вищезазначених ознак, мають повну цивільну дієздатність.

3. Про затвердження статуту кредитної спілки – основного документу, яким керується КС в своїй діяльності. Статут кредитної спілки повинен містити:

- назву кредитної спілки, її статус, юридичну адресу;
- склад, порядок утворення і діяльності органів управління спілкою, порядок утворення філій і відділень спілки, їхні повноваження;
- умови і порядок прийому до спілки та вибуття з неї;
- права і обов'язки членів спілки;
- розміри та порядок сплати вступних та членських внесків;
- порядок використання коштів спілки, в тому числі порядок і умови надання кредитів членам спілки, розмір відрахувань та порядок формування фондів, утворюваних спілкою, порядок звітності та контролю;
- порядок припинення діяльності спілки і вирішення майнових питань, пов'язаних з її ліквідацією.

4. Про обрання органів управління кредитної спілки. Як правило на установчих зборах обирають спостережну раду – в кількості 5 осіб, голову та секретаря спостережної ради, ревізійну комісію у складі 3 осіб, голову та секретаря ревізійної комісії

5. Про затвердження Положення про спостережну раду, Положення про ревізійну комісію, Положення про кредитний комітет, Положення про Правління кредитної спілки

6. Про проведення процедури реєстрації кредитної спілки із зазначенням відповідальних осіб та визначення порядку покриття витрат на реєстрацію. Протокол установчих зборів підписується головою та секретарем зборів. До протоколу у вигляді додатку додається реєстр осіб, які брали участь в установчих зборах (список засновників) кредитної спілки.

Завершення підготовки документів та їх нотаріальне посвідчення. На даному етапі виправляються помилки та вносяться доповнення та пропозиції, що були подані під час установчих зборів кредитної спілки.

Реєстрація в Державному реєстраторі відповідного регіону. Для здійснення державної реєстрації подаються такі документи:

- заява встановленого зразка про державну реєстрацію (перереєстрацію) кредитної спілки в паперовому та електронному вигляді;
- копія протоколу установчих зборів, завірена у встановленому законодавством порядку, реєстр осіб, які брали участь в установчих зборах;
- 2 примірники Статуту кредитної спілки;
- копія платіжного документу про сплату збору за державну реєстрацію кредитної спілки;
- 2 примірники опису.

Вимоги до документів, які подаються кредитною спілкою до Державного реєстратора відповідної адміністративно-територіальної одиниці:

1. Документи повинні бути викладені державною мовою.
2. Реєстраційна картка заповнюється машинодруком або від руки друкованими літерами. Якщо документи надсилаються рекомендованим листом, підпис заявника на реєстраційній картці повинен бути нотаріально посвідчений.
3. Статут кредитної спілки скріплюється підписом голови спостережної ради, достовірність якого засвідчується у встановленому законодавством порядку.
4. Статут кредитної спілки повинен відповідати вимогам Закону України «Про кредитні спілки» та іншому законодавству.
5. У реєстрі осіб повинен міститися надпис про те, що він є невід'ємною частиною протоколу установчих/загальних зборів. Реєстр повинен бути прошитий та пронумерований. Реєстр скріплюється підписом голови спостережної ради, достовірність якого засвідчується у встановленому законодавством порядку.

Всі документи повинні надаватися у теках (папках) з внутрішнім описом.

У статуті кредитної спілки обов'язково зазначаються:

- найменування кредитної спілки та її юридична адреса;
- мета створення і завдання кредитної спілки;
- ознака членства у кредитній спілці;
- порядок утворення та діяльності органів управління кредитної спілки, порядок утворення філій та відділень, їх повноваження;
- назва та обов'язки членів кредитної спілки;
- умови і порядок вступу до кредитної спілки, порядок припинення членства;
- порядок сплати вступних та інших внесків;

- джерела надходження і порядок використання коштів та іншого майна кредитної спілки, в тому числі порядок і умови надання кредитів членам кредитної спілки, порядок формування та використання фондів, утворюваних спілкою;
- порядок звітності та здійснення контролю за діяльністю органів управління кредитної спілки;
- порядок внесення змін і доповнень до статуту кредитної спілки;
- порядок припинення діяльності кредитної спілки та вирішення майнових питань у зв'язку з її ліквідацією (реорганізацією);
- порядок відшкодування можливих збитків кредитної спілки;
- порядок розподілу доходів кредитної спілки.

Реєстрація в Державній комісії з регулювання ринків фінансових послуг України як фінансової установи. Для набуття статусу фінансової установи кредитна спілка подає такі документи:

- заява про внесення інформації до Державного реєстру фінансових установ;
- реєстраційна картка з загальною інформацією про юридичну особу;
- реєстраційна картка з інформацією про відокремлені підрозділи юридичної особи;
- завірена у встановленому законодавством порядку копія довідки про внесення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України;
- копія свідоцтва про державну реєстрацію завірену заявником;
- довідка за підписом керівника кредитної спілки про підтвердження сплати засновниками вступного та обов'язкового пайового внесків;
- завірена у встановленому законодавством порядку копія свідоцтва про реєстрацію професійної спілки, громадської чи релігійної організації;
- довідка про склад органів управління кредитної спілки, у якій зазначаються для кожної особи прізвище, ім'я та по батькові, посада та освіта.

Кредитна спілка набуває статусу фінансової установи протягом 30 календарних днів з дати подання заяви про внесення інформації до Державного реєстру фінансових установ.

Отримання ліцензій на впровадження окремих видів діяльності. Кредитна спілка може отримати ліцензію на здійснення діяльності по залучення коштів

населення на депозитні рахунки та ліцензію на діяльність з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів, крім внесків членів кредитної спілки на депозитні рахунки. Для отримання ліцензії на здійснення діяльності по залученню коштів населення на депозитні рахунки кредитна спілка подає:

- заяву про видачу ліцензії;
- копію свідоцтва про державну реєстрацію кредитної спілки або копію про включення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України, засвідчена нотаріально або органом, який видав оригінал документа;
- копію платіжного доручення про сплату збору за отримання ліцензії;
- опис документів, поданих на реєстрацію – 2 примірники.

Майно кредитної спілки формується за рахунок:

1. Вступних, обов'язкових пайових та інших внесків членів кредитної спілки (крім вкладів на депозитні рахунки). За рахунок вступних внесків формується резервний капітал кредитної спілки, а за рахунок обов'язкових пайових та інших внесків формується пайовий капітал.

2. Плати за надання своїм членам кредитів та інших послуг, а також доходів від впровадження інших видів статутної діяльності.

3. Доходів від придбаних кредитною спілкою державних цінних паперів.

4. Грошових та інших майнових пожертвувань, благодійних внесків, грантів, безоплатної технічної допомоги як юридичних, так і фізичних осіб, у тому числі іноземних. За рахунок даних внесків формується частина додаткового капіталу кредитної спілки.

5. Інших надходжень, не заборонених законодавством.

6. Кредитна спілка може створювати інші резерви та фонди відповідно до нормативно-правових актів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, статуту та рішень загальних зборів.

Пункт 5 Ст.10 Закону України «Про кредитні спілки» свідчить, що членство в кредитній спілці настає з дня сплати особою вступного та обов'язкового пайового внесків. В першу чергу сплачується вступний внесок. У разі коли вступний та обов'язковий пайовий внески сплачено у різні дні, першим днем членства вважається день сплати обов'язкового пайового внеску.

У разі припинення членства фізичної особи в кредитній спілці вступний внесок їй не повертається. За рахунок вступних внесків формується резервний капітал кредитної спілки, який призначений для відшкодування можливих збитків кредитної спілки, забезпечення платоспроможності кредитної спілки та захисту заощаджень її членів.

У разі припинення членства фізичної особи в кредитній спілці їй повертаються обов'язковий пайовий, додатковий пайовий внесок з нарахуванням відповідних відсотків за результатами діяльності кредитної спілки та внесок на депозитний рахунок.

Кредитний кооператив має право самостійно встановлювати: розмір плати (відсотків), яка розподіляється на пайові членські внески та нараховується на внески на депозитних рахунках членів кредитної спілки; розмір плати (процентів) за користування кредитами, наданими кредитною спілкою; ціни (тарифи) на послуги, що надаються кредитною спілкою; види кредитів, що надаються кредитною спілкою, умови надання та строки повернення кредитів; способи забезпечення кредитних зобов'язань, вимоги щодо погашення кредитів.

Протягом трьох місяців з дня державної реєстрації кредитна спілка зобов'язана розробити та затвердити з урахуванням вимог чинного законодавства Уповноваженому органу відповідні внутрішні положення та процедури для забезпечення ефективної діяльності кредитної спілки згідно з переліком, визначеним нормативно-правовими актами Уповноваженого органу та статутом кредитної спілки.

Ліцензуванню в кредитній спілці підлягає діяльність по залученню внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, а також інші види діяльності відповідно до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». Кредитна спілка припиняє свою діяльність шляхом її реорганізації (злиття, приєднання та поділу) або ліквідації. Реорганізація кредитної спілки провадиться за рішенням її вищого органу управління. У разі реорганізації вся сукупність прав та обов'язків кредитної спілки переходить до її правонаступників.

5. Початок діяльності кредитної спілки.

Першим кроком роботи кредитної спілки є створення організаційної структури та підбір персоналу. Вищим органом управління кредитної спілки є загальні збори її членів. Загальні збори членів кредитної спілки можуть ухвалювати рішення з будь-яких питань діяльності кредитної спілки.

До виключної компетенції загальних зборів членів кредитної спілки належить:

- затвердження Статуту кредитної спілки, внесення до нього змін і доповнень;
- обрання та відкликання членів спостережної ради та ревізійної комісії;
- затвердження річних результатів діяльності кредитної спілки, звітів спостережної ради, правління та кредитного комітету і висновків ревізійної комісії. Річний звіт про результати діяльності кредитної спілки затверджується загальними зборами лише за наявності висновку ревізійної комісії;

- прийняття рішення про збільшення пайового капіталу кредитної спілки шляхом збільшення розміру обов'язкового пайового внеску або внесення додаткових пайових внесків;

- прийняття рішення про порядок розподілу доходу та покриття збитків кредитної спілки;

- затвердження положень про спостережну раду, ревізійну комісію, кредитний комітет та правління;

- прийняття рішення про створення інших органів управління, крім спостережної ради, ревізійної комісії, кредитного комітету та правління;

- прийняття рішення про припинення діяльності кредитної спілки.

Наступною керівною ланкою є спостережна рада, яка представляє інтереси членів кредитної спілки в період між загальними зборами. Спостережна рада кредитної спілки підзвітна загальним зборам членів кредитної спілки і в межах компетенції, визначеної Законом України «Про кредитні спілки», контролює й регулює діяльність правління та кредитного комітету.

До компетенції спостережної ради кредитної спілки належить:

- затвердження положень про порядок надання послуг членам кредитної спілки;

- встановлення видів та умов надання кредитною спілкою фінансових послуг своїм членам;

- затвердження рішень кредитного комітету про надання кредиту у випадках, передбачених відповідним положенням кредитної спілки;
- визначення порядку прийняття рішень про придбання та продаж майна кредитної спілки, використання тимчасово вільних коштів;
- затвердження кошторису та штатного розпису кредитної спілки;
- затвердження положення про структурні підрозділи кредитної спілки;
- призначення голови та членів правління, членів кредитного комітету;
- визначення кваліфікаційних вимог до членів кредитного комітету, працівників кредитної спілки та залучених на договірних умовах експертів згідно з нормативно+правовими актами Держфінпослуг та цим Статутом;
- прийняття рішення про вступ кредитної спілки до асоціації кредитних спілок та/або об'єднаної кредитної спілки і вихід із таких асоціацій та/або об'єднаної кредитної спілки, якщо інше не визначено рішенням загальних зборів членів кредитної спілки;
- вирішення питань про прийняття нових членів до кредитної спілки та припинення членства у кредитній спілці.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки здійснює ревізійна комісія. Ревізійна комісія підзвітна й відповідальна перед загальними зборами членів кредитної спілки. Ревізійна комісія обирається загальними зборами членів кредитної спілки у кількісному складі, що визначається рішенням загальних зборів, але не менше трьох осіб, які працюють на громадських засадах. Строк повноважень членів ревізійної комісії визначається загальними зборами членів кредитної спілки, але не більш ніж три роки. Порядок обрання ревізійної комісії визначається Положенням про ревізійну комісію.

До складу ревізійної комісії не можуть входити члени спостережної ради, правління, кредитного комітету та особи, які перебувають із кредитною спілкою у трудових відносинах.

Правління кредитної спілки є виконавчим органом, який здійснює керівництво її поточною діяльністю. Правління складається з осіб, які перебувають у трудових відносинах із спілкою. Правління вирішує всі питання діяльності кредитної спілки, крім тих, що належать до компетенції загальних зборів, спостережної ради та кредитного комітету. Спостережна рада може прийняти рішення про делегування

частини належних їй повноважень до компетенції правління, крім тих, що віднесені цим Статутом до її виключної компетенції.

Правління підзвітне загальним зборам і спостережній раді кредитної спілки та організує виконання їх рішень. Правління діє від імені кредитної спілки в межах, передбачених Законом України «Про кредитні спілки» і цим Статутом. Роботою правління керує голова правління, який призначається спостережною радою.

Кредитний комітет кредитної спілки є спеціальним органом, відповідальним за організацію кредитної діяльності спілки. Кредитний комітет призначається спостережною радою та підзвітний загальним зборам членів кредитної спілки та спостережній раді і несе перед ними відповідальність за ефективність кредитної діяльності спілки. Кредитний комітет призначається спостережною радою у складі не менше трьох осіб за умови обов'язкової участі в ньому голови правління.

До компетенції кредитного комітету належать:

- розгляд заяв членів кредитної спілки про надання кредитів і прийняття рішень із цих питань;
- здійснення контролю за якістю кредитного портфеля;
- вирішення інших питань, пов'язаних з кредитною діяльністю, визначається положенням про кредитний комітет.

Правильно підібраний персонал для роботи в кредитній спілці – це запорука успішної роботи спілки. Бажано, щоб це були люди з досвідом роботи в фінансових установах, мали глибокі знання в законодавстві, бухгалтерському та податковому обліку, досвід роботи з органами державної влади, комп'ютерні навички. Разом з цим, Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України встановлює також професійні вимоги до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ.

Зокрема, такі спеціаліст повинні:

- мати вищу освіту (спеціаліст або магістр);
- пройти підвищення кваліфікації за формою «Спеціалізація» відповідно до програм, погоджених із Держфінпослуг;
- мати не менше ніж 5-річний загальний стаж трудової діяльності, з якого не менше одного року на ринках фінансових послуг;

- протягом останніх п'яти років не бути керівником, фінансовим директором або головним бухгалтером фінансової установи, визнаної банкрутом, підданої процедурі примусової ліквідації;

- не мати непогашеної судимості за умисні злочини, злочини у сфері господарської та службової діяльності, а також не бути позбавленим права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю.

Після якісно підбраного персоналу кредитної спілки здійснюється пошук офісного приміщення. Офісне приміщення повинно відповідати вимогам до каси – наявність ґратів, сейфу. Враховуючи ознаку членства кредитної спілки та її кредитну політику слід приділити значну увагу щодо територіального розміщення офісного приміщення – вдале розташування, гарне транспортне сполучення, наявність поблизу підприємницьких структур, органів державної влади тощо.

Розробка програми діяльності кредитної спілки. При розробці програми діяльності кредитної спілки врахувати наявну та бажану позицію на ринку, визначити цільові групи, проаналізувати середовище, звернути увагу на диверсифікацію кредитного портфелю, розрахувати самоокупну ставку, розробити кредитні та депозитні програми відповідно до визначених цільових груп.

Кредитна спілка повинна бути забезпечена мінімальним набором оргтехніки – комп'ютер, принтер, ксерокс, телефон-факс, модем та програмним забезпеченням – програма звітності до Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України та програми для ведення бухгалтерського та податкового обліку (КС-фінанси, 1С:Бухгалтерія тощо).

На початковому етапі діяльності кредитної спілки головний аспект у стратегії промоції буде полягати у створенні позитивного іміджу кредитної спілки через висвітлення роботи кредитної спілки в засобах масової інформації з використанням позитивних прикладів, проведення благодійної діяльності, участь у святкових заходах, висвітлення конкурентних переваг кредитної спілки.

Для успішного старту роботи та набуття впевненості доцільним є вивчення досвіду роботи або проходження практики в існуючій кредитній спілці з метою ознайомлення та набуття першого досвіду в оформленні та видачі кредитів, прийому

внесків, оцінки позичальника, внутрішнього документообігу. Таку практику можна пройти в кредитних спілках в регіонах або в навчально-методичних центрах.

6. Програма навчання членів кооперативу

Тема	Усього, год.	В тому числі	
		Лекції	Практичні заняття, семінари
Тема 1. Основні принципи створення кредитних спілок.	5	3	2
Тема 2. Структура та система підпорядкування кредитних спілок (Всеукраїнська асоціація кредитних спілок, Українська об'єднана кредитна спілка)	5	3	2
Тема 3. Особливості ведення документації кредитних спілок	5	3	2
Тема 4. Формування клієнтської бази кредитних спілок	5	3	2
Тема 5. Система фінансової та облікової політики кредитних спілок	5	3	2
Тема 6. Розробка стратегії управління кредитними спілками	5	3	2

Література

1. Аграрний сектор України. Режим доступу: <http://agroua.net/economics/documents/category-96/>
2. Апопій В. В. Місце і роль кооперації у формуванні аграрного ринку України / В. В. Апопій // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Національний кооперативний рух та структурні зміни в економіці України XXI століття». — К.: Укоопосвіта, 2001. — С. 255–263.
3. Господарський кодекс України № 2019-VIII від 13.04.2017 р. – Відомості Верховної Ради, 2017, № 27-28, ст.312.
4. Дадашев Б. А. Кредитні кооперативи в Україні: проблеми й перспективи розвитку / Б. А. Дадашев // Вісник Української академії банківської справи. — 2001. — № 1(10). — С. 22–24.
5. Закон України «Про кооперацію» N 1206-VII (1206-18) від 15.04.2014 р. – Відомості Верховної Ради, 2014, N 24, ст.885
6. Закон України «Про кредитні спілки» N 901-VIII (901-19) від 23.12.2015 р. – Відомості Верховної Ради, 2016, N 4, ст.44.
7. Закон України «Про споживчу кооперацію» N 5462-VI (5462-17) від 16.10.2012 р. – Відомості Верховної Ради, 2014, N 6-7, ст.80
8. Кредитні спілки в Україні: основні засади діяльності/ навчальний посібник. — В 2-х книгах [Амброва О. В., Вайсбротт В., Вишневський І. І. та ін.]; за ред. Оленчика А. Я. — К.: УІРФР; книга І. — 656 с., книга ІІ. — 772 с.
9. Український кооперативний рух. Режим доступу: http://coop.at.ua/index/kreditni_spilki/0-6

Наукову записку підготовлено співробітниками інституту та Міжнародного центру для розробки Концепції інтегрованого розвитку міста Полтави. Автори: д.е.н. В.І.Ляшенко, к.е.н. М.М. Іваннікова, Г.В.Колеснікова